

Onderwerp Haarlemse Routekaart Duurzaamheid	
Nummer	2021/430881
Portefeuillehouder	Berkhout, R.A.H.
Programma/beleidsveld	4.1 Duurzame stedelijke ontwikkeling
Afdeling	ECDW
Auteur	Klaren, J.N.
Telefoonnummer	023-5115608
Email	hklaren@haarlem.nl
Kernboodschap	Het klimaat verandert snel. Ook in Haarlem merken we steeds meer van de gevolgen. Deze klimaatverandering heeft een grote impact op de natuur en de wereld waarin we leven. Daarom moeten we de overgang maken naar een maatschappij waarin we de aarde niet meer uitputten. Dit moet internationaal, nationaal, lokaal en vooral samen. Want deze transitie raakt iedereen. Om deze redenen heeft de gemeente Haarlem de klimaatcrisis uitgeroepen en werkt zij aan het verminderen van haar klimaatimpact en het opstellen van een Duurzaamheidsbegroting. Met de Haarlemse Routekaart Duurzaamheid laat de gemeente zien welke doelen Haarlem in 2030 en 2040 heeft om CO2 te reduceren, hoe ze die doelen wil halen en wat er aanvullend nodig is om de doelen te halen. Dankzij de verzamelde informatie in de routekaart zijn we wendbaar in de uitvoering.
Behandelveorstel voor commissie	Het college stuurt de informatienota ter kennisname naar de commissie Beheer. Hiermee informeert het college over de stand van zaken van de CO2-uitstoot van gemeente Haarlem, de prognose op basis van autonome ontwikkelingen en Haarlems beleid én wat er nodig is om minimaal te voldoen aan de doelstelling uit het Klimaatakkoord. Deze informatie geeft inzicht voor aanscherping of bijsturing van het beleid.
Relevante eerdere besluiten	• Versnelling van het duurzaamheidsprogramma: (2017/093567), commissie beheer 23 maart 2017 • Duurzaamheidsbegroting • Regionale Energie Strategie Noord-Holland Zuid • Actieplan Schone energie (2020) • Haarlemse Transitievisie Warmte (definitief), Gemeenteraad 1 juli 2021 (2021/254262) • Programma Haarlem Circulair 2040 • Mobiliteitsbeleid (2021/313959), Gemeenteraad 24 september 2021
Besluit College	1. het college stelt de informatienota aan de commissie vast.

d.d. 25 januari 2022	de secretaris,	de burgemeester,
----------------------	----------------	------------------

Inleiding

Het klimaat verandert snel. Ook in Haarlem merken we steeds meer van de gevolgen. Deze klimaatverandering heeft een grote impact op de natuur en de wereld waarin we leven. Daarom moeten we anders omgaan met verschillende weersomstandigheden, de manier waarop we onze huizen verwarmen en hoe we ons geld verdienen. Internationaal, nationaal, maar ook lokaal. Het stadsbestuur van Haarlem heeft daarom de klimaatcrisis uitgeroepen. Er is afgesproken dat duurzaamheid de hoogste prioriteit heeft in de stad. Haarlem wil in 2040 van het gas af, in 2040 circulair en in 2050 klimaatbestendig zijn.

In 2017 is de [Versnelling van het duurzaamheidsprogramma](#) vastgesteld door de gemeenteraad. Onderdeel hiervan was de *Routekaart Haarlem Aardgasvrij 2040*. Verschillende ontwikkelingen dragen eraan bij dat de Routekaart uit 2017 verouderd is en moet worden herzien. Nationaal is er een Klimaatakkoord gesloten met bijbehorende maatregelen op regionaal en lokaal niveau. Zo heeft iedere regio een Regionale Energie Strategie (RES 1.0) opgesteld en heeft iedere gemeente in 2021 een transitievisie warmte vastgesteld.

Lokaal is de energiestrategie herzien en het bestuurlijk kader voor warmte opgesteld met besluiten over de bronnen, de governance en de betaalbaarheid. In 2021 is de duurzaamheidsbegroting voor het eerst aangeboden als bijlage bij de Kadernota 2022. Toekomstige besluiten moeten een duurzaamheidsparagraaf hebben. Ook is circulair inkopen geïntroduceerd, de CO₂ prestatieladder geïmplementeerd en zijn het Actieplan Schone Energie en het nieuwe mobiliteitsbeleid vastgesteld. Met al deze ontwikkelingen is de routekaart van 2017 toe aan een update en deze wordt nu voorgelegd.

Met deze routekaart wordt voor het eerst concreet en duidelijk wat we moeten doen om de CO₂-uitstoot terug te dringen. We brengen in beeld wat en wie er verantwoordelijk is voor de CO₂-uitstoot in Haarlem en welke acties en maatregelen nodig zijn om de uitstoot te verminderen.

Beoogd resultaat

De routekaart laat zien wat de gemeente kan doen tegen klimaatverandering door de uitstoot van broeikasgassen zoals CO₂ te reduceren. De routekaart en de duurzaamheidsbegroting horen bij elkaar. De routekaart brengt de doelstelling voor CO₂-reductie in 2030 en 2040 in beeld en laat zien

hoe we de doelen kunnen bereiken. De duurzaamheidsbegroting gaat jaarlijks monitoren of we nog op de juiste koers zitten.

2. Kernboodschap

Sturing op een CO2-reductie doelstelling maakt effectieve en efficiënte keuzes inzichtelijk

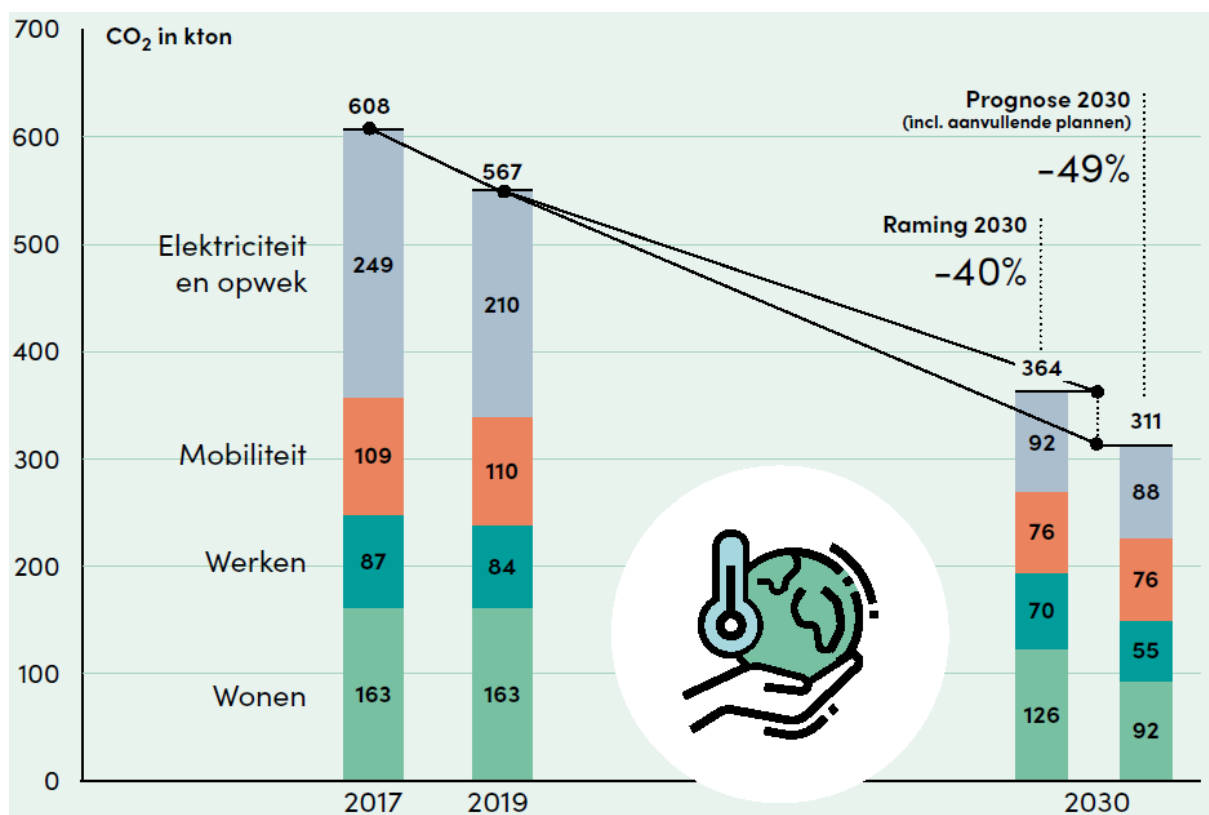
Het reduceren van broeikasgassen en de transitie naar een duurzame energievoorziening raakt iedereen. Haarlem wil hier haar deel aan bijdragen. Nederland heeft een nationaal Klimaatakkoord vastgesteld met een doelstelling van 49% CO2-reductie in 2030 (ten opzichte van 1990) om een grotere klimaatverandering te voorkomen. Haarlem is ambitieus op het gebied van duurzaamheid en heeft de klimaatcrisis uitgeroepen. Met de routekaart brengt Haarlem de eigen CO2-reductie doelstelling in beeld. Haarlem wil in 2040 van het aardgas af, in 2040 circulair en in 2050 klimaatbestendig zijn. Een goede doelstelling geeft houvast op de weg ernaartoe. Door te sturen op CO2-reductie kunnen we effectieve en efficiënte maatregelen in beeld brengen en de juiste keuzes maken.

Er is aanvullend beleid nodig om de doelstellingen uit het Klimaatakkoord te halen

Wij hebben de doelstellingen uit het Klimaatakkoord vertaald naar de gemeente Haarlem. Hieruit volgt dat Haarlem, om in lijn te komen met het Klimaatakkoord, 51% (311 kton CO2) aan emissies moet hebben gereduceerd in 2030 ten opzichte van 2017. Uit de berekeningen van CE Delft blijkt dat Haarlem op basis van de huidige autonome ontwikkelingen, groei van de stad en Haarlems beleid in totaal uitkomt op een 40% (243 kton CO2) emissiereductie in 2030 ten opzichte van 2017, met een bandbreedte van 30 tot 52% emissiereductie. Daarom zijn er in de routekaart aanvullende plannen opgenomen. Hiermee komt de prognose uit op bijna 50% CO2-reductie.

Een minimale CO2-reductie doelstelling voor 2030 is een vereiste eerste stap

De doelstelling in het Klimaatakkoord is de broeikasgasemissies in 2030 met 49% te verminderen ten opzichte van 1990. Dit akkoord onderscheidt de sectoren gebouwde omgeving, mobiliteit, industrie, landbouw en landgebruik en elektriciteitsproductie. De voorgestelde CO2- reductiedoelstelling is een rekenkundige vertaling van de verschillende sectorale doelstellingen uit het Klimaatakkoord naar de Haarlemse situatie. Iedere sector heeft een eigen reductiedoelstelling percentage. Dat zorgt ervoor dat als we die percentages hanteren voor de sectoren in Haarlem, we uitkomen op een reductiedoelstelling van 51% in 2030 ten opzichte van 2017.

We werken inhoudelijk langs 5 transitiepaden met pijlers

We onderscheiden 5 transitiepaden waarbinnen de omslag naar een klimaatneutrale stad moet plaatsvinden. Dit zijn Wonen, Werken, Mobiliteit, Elektriciteit en Opwek en Ketenvaartwoordelijkheid. Elk transitiepad bestaat uit een aantal pijlers. Per pijler geven we het effect weer en waar we meer of minder invloed op hebben. In transitiepad Ketenvaartwoordelijkheid proberen we de CO₂-impact elders te verkleinen die het gevolg is van activiteiten die in Haarlem plaatsvinden, bijvoorbeeld bij de productie van goederen die in Haarlem worden gebruikt.

Het transitiepad Wonen moet versnellen om de doelstelling in 2030 te behalen

Haarlem heeft al een aanzienlijk aantal projecten opgestart om woningen energiezuiniger en aardgasvrij te maken. Toch leidt dit nog niet tot het behalen van de minimale CO₂-reductie doelstelling in 2030. Door de aanleg van warmtenetten kan pas na 2030 grote CO₂-reductie gerealiseerd worden, omdat dit een lange aanloop heeft voordat gebouwen van het aardgas afgaan. Tegelijkertijd weten we dat ongeveer de helft van Haarlem geen grootschalig warmtenet krijgt. Juist daar is versnelling en intensivering van plannen mogelijk om voor 2030 voldoende CO₂-reductie te realiseren. In grote lijnen is het advies dat, in die gebieden waar geen grootschalig warmtenet

gepland is, een intensievere aanpak voor een versnelling van de reductie voor 2030 (en daarna) kan zorgen.

We intensiveren het plan om bewoners en ondernemers te begeleiden om stap voor stap aardgasvrij te worden. Dit betekent dat we de pilot voor wijkgerichte isolatieactie opschalen naar drie of meer buurten/wijken en jaarlijks collectieve inkoopacties organiseren voor hybride warmtepompen, isolatie en zonnepanelen. Eigenaren van huizen die na 1995 gebouwd zijn worden voorgelicht over de relatief kleine stap die zij moeten zetten om aardgasvrij te worden. We benaderen VvE's om in hun meerjaren onderhoudsprogramma's op te nemen hoe ze aardgasvrij kunnen worden. Om bewoners en ondernemers te ondersteunen continueren we het online loket (een landelijke verplichting) en maken we meerdere fysieke loketten in de stad mogelijk, zoals in Schalkwijk, Haarlemmer Kweektuin, Ramplaankwartier en het centrum. Met de corporaties maken we prestatieafspraken zodat er geen woningen met lage energie labels meer aangeboden worden voor huurders.

Het transitiepad Werken moet versnellen om de doelstelling in 2030 te behalen

Naast een verplichte energielabel A voor kantoren in 2030 zorgt het plan om gemeentelijk vastgoed te verduurzamen voor een aanzienlijke CO₂-reductie in dit transitiepad. Het verduurzamen van gemeentelijk vastgoed zorgt voor een reductie van 50% in plaats van de vereiste 37% reductie. Daarmee geven we als gemeentelijke organisatie het goede voorbeeld. Aanvullende plannen zoals het intensiveren van stimulerend toezicht en aardgasvrije productieprocessen moeten zorgen voor versnelling van CO₂-reductie bij bedrijven. Met de aanvullende plannen lukt het de doelstelling voor dit transitiepad te behalen.

Het transitiepad Mobiliteit haalt de doelstelling

Het mobiliteitsbeleid is kortgeleden vastgesteld. Met het Haarlemse beleid liggen de doelen uit het Klimaatakkoord voor dit transitiepad binnen bereik. Er is wel sprake van een grote mate van onzekerheid. Wanneer het effect van het Haarlemse beleid tegenvalt, zijn mogelijk aanvullende maatregelen nodig om deze doelen te halen of moeten sommige maatregelen scherper ingezet worden. Door over de jaren de ontwikkelingen van de CO₂-uitstoot van dit transitiepad goed in de gaten te houden kan Haarlem tijdig bijsturen als nodig.

Het transitiepad Elektriciteit haalt de CO₂-reductie doelstelling niet, maar het opwekdoel 750 Tj wel

De daling van CO₂-uitstoot bij elektriciteit komt vrijwel helemaal voort uit een lagere emissiefactor voor de productie van elektriciteit. Het energieverbruik is nauwelijks gedaald. Op 7% na wordt het doel hier niet gehaald. Het terugdringen van verbruik is het enige wat we zelf kunnen doen aan deze uitstoot, maar vergeleken met de emissiefactor is de impact erg klein. Het Rijk moet met meer plannen komen voor duurzame opwek, zodat de verwachte emissiefactor in 2030 voldoende is gedaald om de CO₂-reductie doelstelling te behalen. Met het ingezette Actieplan Schone Energie wordt het doel van 750 Tj schone opwek van elektriciteit in 2030 in Haarlem behaald.

Nieuwbouw

Nieuwbouwwoningen worden aardgasvrij gebouwd. De groei met 10.000 woningen zorgt voor 5 kton extra CO₂-uitstoot door hoger elektriciteitsverbruik. De BENG-norm zorgt ervoor dat dit beperkt blijft. Het is echter mogelijk in beleid extra eisen te stellen op de landelijke BENG-norm door gebruik te maken van de Omgevingswet. Deze extra eisen zijn niet meegenomen in aanvullende plannen, omdat er verschillende keuzes in kunnen worden gemaakt waarvan we de gevolgen (bouwkosten en bouwsnelheid) nauwkeurig moeten afwegen.

Juist emissies in de keten hebben een grote klimaatimpact

Naast directe en indirecte CO₂-emissies door energieverbruik, heeft Haarlem ook impact op de wereldwijde CO₂-emissies via haar consumptie en afdanken van de goederen oftewel: de ketenemissies. Deze emissies tellen niet mee bij de doelstellingen uit het Klimaatakkoord, maar zijn wel een zeer belangrijk onderdeel van de klimaatimpact van Haarlem. Deze emissies zijn hoger dan de directe emissies. Zo zijn deze emissies goed voor 60% van de klimaatimpact van een gemiddelde Haarlemmer. Bij bedrijven kan het aandeel van deze ketenemissies nog vele malen hoger zijn. Gemeente Haarlem voert al een aantal jaren beleid op het reduceren van haar eigen ketenemissies. Voor het eerst is dit beleid gebundeld in een transitiepad. Naast de focus op de eigen organisatie kan de gemeente ook bedrijven en inwoners intensiever benaderen om aandacht te hebben voor de milieu-impact van de producten die zij gebruiken.

Randvoorwaarden

De sociale energietransitie, het werken aan draagvlak, het werken aan de arbeidsmarkt en opleidingen zijn randvoorwaarden voor de plannen van de routekaart. Daarnaast is er aanvullend beleid nodig om ruimte te borgen voor toekomstbestendige energie-infrastructuur. Haarlem heeft het beleidskader op orde en de plannen voorbereid. Dat betekent dat de uitvoering kan beginnen als het Rijk de middelen beschikbaar stelt om de gemeenten te compenseren voor de uitvoeringslasten. Om de plannen woonlastenneutraal uit te voeren, is in het Klimaatakkoord afgesproken dat subsidies benut kunnen worden. Op dit moment is het landelijk subsidie instrumentarium nog ontoereikend.

Fit for 55%

De EU streeft naar een 55% netto vermindering van uitstoot van broeikasgas in 2030 ten opzichte van het niveau van 1990. In het regeerakkoord scherpt het kabinet het doel voor 2030 in de Klimaatwet aan tot ten minste 55 procent CO₂-reductie om uiterlijk in 2050 klimaatneutraal te zijn. De aanscherping van het doel voor 55% is niet meer verwerkt in de routekaart, omdat nog onduidelijk is hoe dit over de verschillende sectoren verdeeld wordt. Zodra dit duidelijk is, passen wij onze route daarop aan. Doordat we weten wat ieder plan aan CO₂-reductie oplevert, kunnen we die plannen, die nog voor 2030 te intensiveren zijn, opschalen.

We rapporteren over onze klimaatimpact in de duurzaamheidsbegroting

Met de duurzaamheidsbegroting kunnen we als gemeente gaan monitoren en sturen op de opgave. Daar waar de routekaart een beeld geeft van onze strategie, het huidige beleid en aanvullende plannen, is de duurzaamheidsbegroting beleidsarmer. Bij de Kadernota 2022 is de duurzaamheidsbegroting voor het eerst opgeleverd. De gemeente wil duurzaamheid versleutelen in de haarvaten van haar beleidsinvesteringen- en besluitvormingsprocessen. De duurzaamheidsbegroting wordt jaarlijks gepresenteerd aan de Raad en blijft in ontwikkeling. Hierbij worden ook voorstellen tot bijsturing gedaan als blijkt dat er vertraging is bij het realiseren van de doelstellingen.

Leeswijzer van de bijlagen

Deze informatienota geeft een samenvattend beeld van de in de bijlagen opgenomen stukken. Het is voor het eerst dat we op zoveel verschillende gebieden in beeld hebben gebracht wat onze klimaatimpact is. We willen daarom de hoeveelheid informatie bondig weergeven en kiezen voor een publieksvriendelijke versie naast de uitgebreidere routekaart.

Bijlage	Naam	Toelichting
1	Routekaart in 1 oogopslag	In 2 pagina's een samenvattend beeld van de route.
2	Haarlemse Routekaart Duurzaamheid – Route voor CO2-reductie (publieksversie)	Publieksversie van de routekaart. Deze versie geeft een korter overzicht van de route en is meer tekstueel en visueel dan cijfermatig.
3	Haarlemse Routekaart Duurzaamheid – Route voor CO2-reductie	Dit is de uitgebreide versie van de routekaart. Deze geeft een completer beeld van CO2-uitstoot op plan- en beleidsniveau. Zowel huidig als benodigd aanvullend beleid. In deze bijlage zitten onderdelen die uitvouwbaar zijn en een nadere toelichting geven. Deze onderdelen werken niet in de browser, maar in Acrobat Reader.
4	Routekaart Haarlem – Raming van emissies in 2030 (rapportage CE Delft)	Het rapport van CE Delft laat zien welk effect ons huidige beleid, de autonome ontwikkelingen en de groei van de stad heeft op de CO2-uitstoot in 2030.
5	Begroting Haarlemse Routekaart Duurzaamheid	Dit overzicht laat zien wat er per pijler financieel nodig is voor het uitvoeren van het huidige beleid (basis) en de aanvullende plannen.

3. Consequenties

Met vastgestelde aanvullende plannen, zoals nu opgenomen in de routekaart, kunnen we voldoen aan de minimale CO2-reductie in 2030. Daar hoort een structurele begroting bij.

Met de Haarlemse Routekaart Duurzaamheid zijn de doelen in beeld gebracht. Aanvullend beleid is nodig om de doelen te halen. Dit aanvullende beleid heeft financiële consequenties. Deze en het

benodigd budget voor het huidige beleid staan geraamd in de begroting van de Routekaart Duurzaamheid (bijlage 5).

De dekking van de begrotingsraming is onzeker, omdat onduidelijk is welke middelen vanuit het Rijk beschikbaar worden gesteld.

Het is nodig om de financiële consequenties bij de Kadernota 2023 vast te leggen. In 2017 is er structureel budget vrijgemaakt. Bij het coalitieakkoord van 2018 zijn aanvullende (incidentele) middelen vrijgemaakt. Onlangs is het regeerakkoord gepubliceerd. In het regeerakkoord staat dat er budget is gereserveerd voor de uitvoeringskosten van medeoverheden en planbureaus die voortvloeien uit het Klimaatakkoord en aanvullende klimaatbeleid. Hier wordt 800 miljoen euro per jaar voor gereserveerd tot en met 2030, met een ingroeipad in 2023 en 2024. Het is op dit moment onduidelijk hoeveel van dit budget naar de gemeenten gaat. Het is ook onduidelijk wat er vervolgens van de gemeenten verwacht wordt. Structureel is ongeveer 7 miljoen per jaar nodig, waarvan 2,5 al is opgenomen in de programmabegroting. We nemen aan dat we vanaf 2023 gemiddeld 3,5 miljoen van het Rijk krijgen. Resteert een bedrag van 1 miljoen structureel waarvoor nog geen dekking is. Meer duidelijkheid wordt met de meircirculaire verwacht.

De middelen van het regeerakkoord zijn gekoppeld aan de afspraken van het Klimaatakkoord en aanvullende klimaatbeleid. Daar wordt mee bedoeld dat deze middelen voor de energietransitie bestemd zijn. Haarlem wil in 2040 niet alleen aardgasvrij zijn maar ook circulair. De inzet van structurele eigen middelen blijft nodig om beide ambities te realiseren want voor circulaire economie maakt dit regeerakkoord nog geen middelen vrij.

Het regeerakkoord spreekt van een ingroeipad voor 2023 en 2024 terwijl Haarlem al klaar staat om alle plannen van de routekaart uit te gaan voeren. Door deze lichte vertraging van de rijksmiddelen moet Haarlem de incidentele middelen uit 2018 langer doorzetten, tot en met 2024.

De begroting van de routekaart kent schommelingen in de hoogte van het totaalbedrag. Het instellen van een reserve zorgt ervoor dat de middelen bestemd blijven voor de energietransitie en de in hoogte wisselende uitgaven geëgaliseerd worden.

4. Vervolg

De routekaart wordt benut voor de onderhandelingen en door de volgende coalitie.
De financiële consequenties moeten bij de Kadernota 2023 worden vastgelegd.

5. Bijlagen

Bijlage 1: Routekaart in 1 oogopslag

Bijlage 2: Haarlemse Routekaart Duurzaamheid – Route voor CO₂-reductie (publieksversie)

Bijlage 3: Haarlemse Routekaart Duurzaamheid – Route voor CO₂-reductie

Bijlage 4: Routekaart Haarlem – Raming van emissies in 2030 (rapportage CE Delft)

Bijlage 5: Begroting Haarlemse Routekaart Duurzaamheid